

VERSLAG OVER DE WERKING VAN DE KONINKLIJKE OUDHEIDKUNDIGE KRING VAN HET LAND VAN WAAS TIJDENS HET JAAR 2021

1. PUBLICATIES

1.1. Nieuwsbrief, webstek en sociale media van de K.O.K.W.

In 2021 werden vier digitale nieuwsbrieven (in de maanden februari, april, september en november) verstuurd naar de leden. De nieuwsbrief informeert de leden over de werkzaamheden en activiteiten van de Kring, aanwinsten van de bibliotheek en het documentatiecentrum, aankondigingen van tentoonstellingen en erfgoedactiviteiten, interessante publicaties en lezingen, activiteiten van het SteM en andere partners. Kristof Van Remoortere staat in voor de eindredactie en Sofie Buyse voor de opmaak. 45 leden blijven de nieuwsbrief in gedrukte vorm ontvangen. Alle nieuwsbrieven blijven raadpleegbaar via de website. Naast de nieuwsbrieven werden op regelmatige tijdstippen mailings verstuurd voor een snelle en gerichte communicatie met de leden.

Sedert eind 2009 vinden de leden en andere geïnteresseerden in het Wase verleden steeds meer de weg naar de webstek van de K.O.K.W. (www.kokw.be). Webmaster Herbert Smitz zorgt voor het up-to-date houden van de website.

Sedert begin 2013 is de K.O.K.W. aanwezig op de sociale media met een eigen Facebook- en Twitterpagina. Deze pagina's worden beheerd door Herbert Smitz en Ronny De Mulder. Facebook wordt gebruikt om mededelingen te doen, maar ook om foto's van activiteiten te delen. Eind 2021 telde de Facebook-pagina ongeveer 550 volgers. Twitter wordt weinig gebruikt. Er verschijnen wel automatisch tweets als iets op Facebook is aangebracht.

1.2. *Annalen van de K.O.K.W., deel 124 (365 p.)*

Eindredactie: Patty De Meester

Redactieraad: Sofie Buyse, Patty De Meester, Piet Van Bouchaute en Nico Van Campenhout

Beeldredactie: Koen Verstraeten

De voorstelling van de *Annalen* (deel 124) vond plaats op zondag 17 oktober 2021 om 10.30u. in de herbestemde Paterskerk, Truweelstraat 138 te Sint-Niklaas. Voorzitter Chris De Beer sprak de verwelkoming uit. De gelegenheidslezing werd gehouden door historicus Björn Rzoska. Daarna stelde eindredacteur Patty De Meester de inhoud van de *Annalen* voor. Tijdens de voorstelling werd erevoorzitter Alfred Van der Gucht gehuldigd naar aanlei-

ding van de toekenning van de prijs voor de algemene verdienste voor het Wase erfgoed door de Erfgoedcel Waasland. De voorstelling werd afgesloten met een receptie, aangeboden door de K.O.K.W. Een 100-tal aanwezigen woonde de voorstelling bij.

Fig. 1: Voorstelling Annalen (deel 124) in de herbestemde Paterskerk te Sint-Niklaas (Foto Herbert Smitz).

2. ALGEMENE VERGADERING

Als gevolg van de geldende veiligheidsmaatregelen n.a.v. Covid-19 ging de Algemene Vergadering op zondag 20 juni 2021 door in openlucht op het overdekte terras van restaurant La Vita E Bella, Grote Markt 19 te Sint-Niklaas (t.h.v. Nieuwstraat).

De Algemene Vergadering ging over tot de verkiezing van Marleen De Beer als nieuw bestuurslid.

Penningmeester Frans De Bondt gaf een gedetailleerd verslag bij de jaarrekening 2020 en de begroting 2021. De rekening 2020 eindigde met een batig saldo van 42.625,55 euro. Bestuursleden Eddy Maes en Herbert Smitz deden als commissarissen nazicht van de jaarrekening. De jaarrekening 2020 en de begroting 2021 werden goedgekeurd door de Algemene Vergadering.

Als gevolg van de coronacrisis konden in 2020 minder publieksgerichte activiteiten worden georganiseerd. Voorzitter Chris De Beer gaf een overzicht van de geplande activiteiten in 2021 en een stand van zaken van de restau-

ratiewerken aan het Huis Janssens. De vergadering werd afgesloten met een drankje, aangeboden door het bestuur van de K.O.K.W.

3. BESTUURSWERKING

De Raad van Bestuur vergaderde negenmaal in 2021. In januari en februari werd geen vergadering georganiseerd als gevolg van de coronapandemie. De bestuursvergaderingen van maart en april gingen digitaal door via MS Teams. De vergaderingen in mei, juni en augustus gingen in openlucht door bij een bestuurslid thuis. Als gevolg van de restauratiewerken van het Huis Janssens was de leeszaal van de Kring tijdens een groot deel van het jaar ontoegankelijk. De bestuursvergaderingen van september, oktober en november gingen daarom respectievelijk door in de vergaderzaal van de dekenij, de herbestemde Paterskerk en het Pijp- en Tabakmuseum. Enkel in december kon nog eens vergaderd worden in de annex op de tweede verdieping van het Huis Janssens. De verslagen werden opgesteld door secretaris Kristof Van Remoortere.

De dagdagelijkse werking van de Kring werd tijdens het voorbije jaar sterk bemoeilijkt door enerzijds de coronapandemie en de opgelegde gezondheidsmaatregelen en anderzijds de ontoegankelijkheid van de leeszaal als gevolg van de binnenrestauratie van het Huis Janssens. De leeszaal bleef gedurende het hele jaar gesloten voor bezoekers. De interne werking bleef – in de mate van het mogelijke – gestructureerd via de volgende werkgroepen:

- 1) werkgroep 'Digitalisering', onder leiding van Herbert Smitz.
- 2) werkgroep 'Bibliotheek', onder leiding van Rudi De Clercq.
- 3) medewerkersploeg op maandag, onder leiding van Eddy Maes en Sandra Vancauwenberghe. In 2021 lag de werking van de maandagploeg volledig stil.
- 4) redactieraad *Annalen*, onder leiding van Patty De Meester. Daarnaast bestaat de redactieraad uit Sofie Buyse, Piet Van Bouchaute en Nico Van Campenhout.

Voor het afgelopen jaar kunnen we volgende inventariseringsprojecten vermelden:

- Linda De Clerck, gekend van de Facebookpagina *Oude foto's van Lokeren en omstreken*, inventariseert het iconografisch archief van Frans De Vos. In ruil hiervoor mag zij foto's op haar pagina plaatsen. Deze foto's worden heel vaak aangevuld met interessante commentaar, bijvoorbeeld de identiteit van de afgebeelde personen. De relevante reacties worden opgenomen in de inventaris, wat een grote meerwaarde biedt.
- Het archief Frans De Vos bevat heel wat boeken. De Vos had de gewoonte om deze te nummeren. Hij had een I-reeks, II-reeks enz. Van de I-reeks bestaat een inventaris. Twee medewerkers van de Heemkundige Kring De

Souvereinen zijn bezig met het inventariseren van de andere reeksen. Het gaat om – naar schatting – 750 boeken in totaal. Hierna zal de inventaris van de foto's en de boeken online geplaatst worden.

Op de bestuursvergadering van 7 augustus 2021 werd Marleen De Beer verwelkomd als nieuw bestuurslid. Frans De Bondt nam eind 2021 ontslag als penningmeester van de K.O.K.W. Hij blijft wel actief als bestuurslid. Het bestuur bedankt Frans uitdrukkelijk voor het nauwgezet vervullen van deze functie sinds 2004. Marleen De Beer werd met ingang van 1 januari 2022 aangesteld als nieuwe penningmeester. Het bestuur verklaarde zich akkoord met de aankoop van de boekhoudsoftware Octopus van de firma INARAS vanaf het boekjaar 2022. Via een algemene login kunnen meerdere bestuursleden toegang krijgen tot de toepassing met afgebakende rechten. De toepassing kan gebruikt worden voor de boekhouding, de ledenadministratie, de facturatie en het versturen van aanmaningen.

Trees Ongena, licentiate Geografie en werkzaam aan de Vakgroep Geografie van de Universiteit Gent, toonde zich bereid om als medewerkster mee te helpen met het beheer van de cartografische collectie van de Kring.

De bestuursvergaderingen stonden vooral in het teken van de restauratiewerken en de toekomstige invulling van het Huis Janssens en de annexen (zie punt 4. Restauratie en invulling Huis Janssens). Ter gelegenheid van de 160ste verjaardag van de Kring werden in 2021 ook twee tentoonstellingen uitgewerkt. Van 11 juli tot en met 3 oktober 2021 was de tentoonstelling *160 jaar sparen en vergaren. Een unieke blik op kaarten en atlassen uit het depot van de K.O.K.W.* te bekijken in het Mercatormuseum. Bestuurslid Eddy Maes en Jolien Van den Bossche (SteM) waren de curatoren van deze tentoonstelling. Daarnaast realiseerde Herbert Smitz de fototentoonstelling *50 jaar bouwkundige realisaties in de Waaslandhaven*. Deze reizende tentoonstelling was vanaf januari 2022 te zien in verschillende Wase gemeenten.

Fig. 2: Opening tentoonstelling *160 jaar sparen en vergaren* op het binnenplein van het SteM (Foto Herbert Smitz).

Aangezien de statuten van vzw's uiterlijk tegen 1 januari 2024 in overeenstemming moeten zijn met het nieuwe Wetboek vennootschappen en verenigingen, werd de K.O.K.W. lid van het Vlaams Studie- en Documentatiecentrum voor VZW's (VSDC). Aan het VSDC zal advies gevraagd worden over de aanpassing van de statuten aan de nieuwe wetgeving.

4. RESTAURATIE EN INVULLING HUIS JANSSENS

Op 4 januari 2021 startte de firma Renotec uit Geel met de binnenrestauratie van het Huis Janssens. Deze binnenrestauratie omvat de gehele hoogte van het gebouw, vanaf de kelderverdieping, het gelijkvloers tot aan de derde verdieping onder het dak. Het gebouw werd volledig gestript. In de wanden werden de nodige elektrische bekabeling, veiligheidsuitrusting, netwerkverbindingen, buisverbindingen voor de verwarming en watertoe- en afvoer aangebracht. Waar nodig werden de dragende constructies en vloeren verstevigd. Pas nadat dit was uitgevoerd, werden de oorspronkelijke wanden en deuren heraangebracht. Als laatste werden de plafonds en muren hersteld en opgefleurd in hun oorspronkelijke toestand. Het architectenbureau Erfgoed & Visie en Tamara Van Hout, adviseur Monumentenzorg van de stad, volgen de werken op. De totale duur van de werken werd geschat op 250 werkdagen, maar de werken liepen wat vertraging op zodat ze pas na het bouwverlof van 2022 voltooid zijn.

Fig. 3: Begin 2021 werd gestart met de binnenrestauratie van Huis Janssens (Foto Herbert Smitz).

Een museale werkgroep, onder leiding van museumconservator Ward Bohé en met vertegenwoordigers van de stadsadministratie, Erfpunt en de K.O.K.W., kwam reeds verscheidene malen bijeen om te brainstormen over de invulling van het gelijkvloers en de eerste verdieping van het Huis Janssens. Het gelijkvloers, dat een verbinding krijgt met het Mercatormuseum, wordt ingericht als 19de-eeuwse burgerwoning waar de geschiedenis van Alfons Janssens in de kijker wordt gezet. De eerste verdieping wordt ingericht als museum. De oude bibliotheek zal toegankelijker gemaakt worden door de boeken achter tralies of hekwerk te plaatsen. Er zal ook een ruimte beschikbaar zijn voor tijdelijke tentoonstellingen. Het museale gedeelte zal openen vanaf september 2023. De eerste tijdelijke tentoonstelling rond paleontologie zal georganiseerd worden in samenwerking met Erfpunt. Naast de K.O.K.W. zullen ook andere partners in deze ruimte terecht kunnen voor tijdelijke tentoonstellingen.

Tijdens de bestuursvergaderingen werd verder nagedacht over de invulling van de aan de K.O.K.W. toegewezen ruimtes. Onze ideeën werden door Herbert Smitz per ruimte becijferd en gevisualiseerd in gedetailleerde plannetjes. De annex op de tweede verdieping zal gedeeld worden met andere Wase erfgoedverenigingen. Het stadsbestuur zal instaan voor de herinrichting van deze annex. De annex op de eerste verdieping (= huidige leeszaal) blijft volledig in gebruik door de K.O.K.W. Op de tweede verdieping van het Huis Janssens worden – naast onderzoeks- en bergruimte – een polyvalente vergader- en ontmoetingsruimte en een kitchenette voorzien. De torenkamer op de derde verdieping zal ook als een gezellige ruimte ingericht worden.

Fig. 4: Sloop van de luifel in de Zamanstraat, die vervangen werd door toegangshellingen en nieuwe toegangen tot het Huis Janssens en de annexen (Foto Herbert Smitz).

Als gevolg van de sloop van de luifel langs de straatzijde in de Zamanstraat en de aanleg van hellingen voor rolstoelgebruikers naar de nieuwe toegangen van het Huis Janssens en de annexen, was de leeszaal tijdelijk enkel toegankelijk via het Mercatormuseum. Een tijdelijke toegangsdeur werd begin 2022 voorzien.

De K.O.K.W. zal de komende jaren op eigen tempo verder werken aan de invulling van de ter beschikking gestelde ruimtes. Tijdens een plaatsbezoek met schepen Bart De Bruyne werd reeds bekeken of de stedelijke technische dienst kan instaan voor het schrijnwerk (o.a. boekenrekken en opbergruimte) op de tweede en derde verdieping van het Huis Janssens. Het K.O.K.W.-bestuur is opgetogen dat het einde van de restauratiewerken in zicht is. Het leegmaken van het Huis Janssens, de buitenrestauratie (eind 2016-begin 2018) en daarna de binnenrestauratie (begin 2021) hadden een grote impact op de reguliere werking van de Kring. We kijken er vol enthousiasme naar uit om de gerestaureerde ruimtes van onze maatschappelijke zetel in gebruik te nemen en om onze werking hier de volgende decennia verder uit te bouwen. Tijdens de Open Monumentendag 2022 zal het Huis Janssens in lege toestand opengesteld worden, zodat iedereen het resultaat van de binnenrestauratie kan komen bewonderen.

5. AANWINSTEN CARTOGRAFIE, BIJZONDERE COLLECTIES EN DOCUMENTATIECENTRUM

Ook het voorbije jaar groeiden de bibliotheek, het archief en de bijzondere collecties van de K.O.K.W. verder aan dankzij ruil, schenking en aankoop. Wij danken uitdrukkelijk iedereen die schenkingen deed aan de Kring. Ook in de toekomst zullen wij graag uw schenkingen aanvaarden.

5.1. Dr. Jan Van Raemdonckfonds

Alle Wase gemeenten deden in 2021 een financiële inbreng van 1 eurocent per inwoner in het dr. Jan Van Raemdonckfonds. De gemeenten Moerbeke en Zwijndrecht droegen in 2021 ook voor de eerste maal bij in het fonds. Met deze middelen koopt/restaureert het fonds archivalia, oude waardevolle boeken, documenten of kaarten met betrekking tot het Waasland. Er werd in 2021 voor 6.284,79 euro besteed. Eind 2021 bedroeg het saldo van het dr. Jan Van Raemdonckfonds 2.005,37 euro. Via de nieuwsbrief worden de leden geïnformeerd over de nieuwe aanwinsten. Jaarlijks wordt hierover ook aan de deelnemende gemeenten gerapporteerd. De K.O.K.W. dankt de gemeentebesturen voor hun engagement en hoopt ook de volgende jaren te kunnen rekenen op hun financiële steun.

5.2. Aanwinsten cartografie en bijzondere collecties

De cartografische collectie groeide aan met volgende aanwinsten:

- Facs. Atlas Maritime 'Le Neptune François', A'Dam, P. Mortier, 1693.
- Maps and Map-Makers, R.V. Tooley, London, 1952.
- De 2de schipvaart der Nederlanders naar Oost-Indie onder J.Cornelisz. van Neck en Wybrant Warwyck J.Keuning, 1949.
- Explorers'Maps R.A.Skelton London.
- Portugal, A pionier in the N-S dialogue. Descoberta do Mundo.
- Deutschland vor drei Jahrhunderten. Seine Städte, Flüsse und Wälder betrachtet von Willem und Joan Blaeu, Goerg Braunn Franz Hogenberg und Joris Hoefnagel. Mit ein nachwort von C.Broekema. Theat - rum Orbis Tetrarum, A'Dam, 1971.
- Antique Maps of Europe, the Americas, West Indies, Australasia, Africa, the Orient. 167 map illustrations in colour and black and white bij Duoglas Gohm. Octopus Books, 1972.
- The Origins of Kuwait, E.J.Brill, 1991.
- Geschiedenis van de Cartografie. Selectie Kaarten, R.V. Tooley, tekst C. Bricker, voorwoord G.R. Crone.
- Atlas Blaeu Gaëlliae.
- Atlas Blaeu Germania, deel 1 en 2.
- Gerard Mercator-Atlas van de Wereld. De Wereldkaart van Gerard Mercator, 1569. Bezorgd door Sjoerd de Meer.
- De Geschiedenis van de Cartografie, de kunst van de kaartenmakers, John Goos.
- Advertenties voor kaarten, atlassen, globes e.d. 1621-1811, P.C.J. van der Krogt.
- Oude kaarten en hun Makers, S.J. Fockema en G. Koeman.
- Decorative Printed MAPS of the 15th to 18th centuries, R.A. Skelton F.S.A.
- Kaartje Sas van Gent (in kader).
- Standaard Wereld-Atlas Verschueren-Boerman (Leopold's Wereldatlas) Standaard, 1939.
- Historische Schul-Atlas Grösse Ausgabe, 1936.
- Elseviers Historische Atlas de Vries-Luykx, 1963.
- Beginselen van Aardrijkskunde De Leenheer-Delaruelle Standaard Boekhandel, 1944
- De Wereld en haar bewoners Meulenhoff geïllustreerde encyclopedie. G. Manley G. Barry, J. Bronowski, 1962.
- De rijkdommen der Aarde, Semjonow Het Kompas A'pen.
- Economische en Sociale geschiedenis van de Lage Landen. J.A. Van Houte, W.Uitg. De Haan nv Zeist, 1964.
- Lied van de Hemel, Het Spectrum, Utrecht.
- Van Pool tot Pool. Sven Hedin, uitg. De Haan nv Zeist.
- Le Katanga, A. De Bauw, 1920.
- Carte de la Province de Flandre dédiée à Messieurs les Députés des états de la dite Province. Par....Louis de Vreese, 1792.

- Groot en volledig woordenboek der wiskunde, sterrekunde, meetkunde, rekenkunde, tuigwerkkunde, vuur... Joan Levinus Stammer, Willen la Bordus, 1772.
- Elementale cosmographicum + Cosmographicae introductio Gulielmum Cavellat-Martin Borrhaus-Peter Apian. Paris, 1551.
- Globe bakeliet/papier: staatkundig, 1978.
- Drie Duitse topografische kaarten, 1941. Grens Knokke tot Antwerpen.
- The Practical Navigator, and Seaman's New Daily Assistant. Being a complete System of Navigation, 1784, Van John Hamilton Moore.
- Algemene Wereldbeschryving bevattende Asia, Africa en America. Gedrukt by François Halma Boekverkoper, 1705.
- Een atlasje met kaarten van Frankrijk, die door Gerard Mercator werden gegraveerd en uitgegeven in 1585 met als titel 'Galliae...'
- De facsimile van de atlas van Gerard Mercator 1595, uitgegeven in Duisburg ter gelegenheid van het Mercatorjaar 1994.

Andere vermeldenswaardige aanwinsten:

- Zes orderboeken (1850-1900) en foto's van brouwerij De Baer uit Sint-Niklaas werden aangekocht van Cedric Verheyen.
- We ontvingen een schenking van Willy Van Mele, met archief van zijn broer, die voormalig bestuurslid was van de K.O.K.W., nl. archief i.v.m. de viering van 750 jaar Sint-Pauwels, een doos met materiaal van zijn nonkel die opgeëist werd tijdens WOII en een doos met foto's en documentatie van Sint-Pauwels.
- Een gedrukte lijst met vermelding van de namen van geïnterneerden in de Weylerkazerne, uitgegeven door het strijdblad 'De Vrije Belg', werd geschonken door Mark Temmermans.
- Schenking van René De Gendt uit Nieuwkerken-Waas:
  - De Vlaamsche patriot, nieuwsblad, Brussel, 1888-1892
  - Het huisgezin, geïllustreerd weekblad, jaargang 1911, Brussel
  - Het ideaal der geïllustreerde bladen, weekblad, jaargang 1911, Utrecht
  - L'exposition universelle de 1878 illustrée. Quatre-vingt-sept belles gravures sur bois / texte descriptif par S. de Vandières. Paris, 1879.
- Een Heady schrijfmachine uit ca. 1920 werd geschonken door Godelieve Herwege-Cole (Tielrode).
- Ronny De Keyzer-De Graef uit Tielrode schonk 3 affiches van de Vredefeesten aan de Kring.
- Als gevolg van de ontbinding van 'De Meestersbanketbakkers Sint-Niklaas' schonk Dirk De Beule twee oude vlaggen van de vereniging (uit 1951 en 1955) aan de Kring.
- Er werd een oude, houten prikklok aangekocht op een veiling.
- Van Jan Van Slycken uit Lokeren ontvingen we een schenking met diverse boeken, o.a. over het Waasland.
- Uit de bibliotheek van de pastoors van het Sint-Jozef-Klein-Seminarie werden een 50-tal boeken geschonken aan de K.O.K.W.
- André Verstraeten schonk een houten blaaspijp, gebruikt om vogels en andere dieren te vangen, aan de K.O.K.W.

Fig. 5: Vaandel van 'De Meestersbanketbakkers Sint-Niklaas' (Foto Ronny De Mulder).

6. MEDEWERKING AAN TENTOONSTELLINGEN EN ANDERE INITIATIEVEN

Als gevolg van de coronacrisis konden tijdens 2021, net als in 2020, minder publieksgerichte activiteiten worden georganiseerd. Tot juni 2021 werden er zelfs geen publieksactiviteiten georganiseerd. Vanaf november flakkerde het coronavirus opnieuw op. Museumbezoeken en lezingen bleven wel toegelaten, mits beperking van het aantal aanwezigen, het dragen van een mondkapje en het voorleggen van het Covid Safe Ticket.

De ledenreis, die oorspronkelijk gepland was op 25 april 2020 en verplaatst werd naar 24 april 2021, kon uiteindelijk plaats vinden op 25 september 2021. De 40 deelnemers bezochten in de voormiddag het AfricaMuseum in Tervuren. 's Namiddags trokken we naar Louvain-la-Neuve, waar keuze was tussen een bezoek aan het Hergé-museum of het Museum L. We sloten af met een gegidste wandeling door de stad. De organisatie was in handen van medewerker Herbert Smitz.

Fig. 6: Ledenuitstap met bezoek aan AfricaMuseum in Tervuren (Foto Herbert Smitz).

Op zaterdag 12 juni 2021 organiseerden de K.O.K.W., het Stadsarchief van Sint-Niklaas, de Erfgoedcel Waasland en het ADVN de studiedag *Frantz Van Dorpe (1906-1990) – Ondernemer, politicus en zo veel meer*. De studiedag vond plaats in de Colleekekerk te Sint-Niklaas. Ann Mares was dagvoorzitter

Fig. 7: Colloquium over Frantz Van Dorpe, coronaproof georganiseerd in de Colleekekerk te Sint-Niklaas (Foto Rudi De Clercq).

van de studiedag, die werd bijgewoond door 60 personen. Verschillende historici en onderzoekers (Vincent Stuer, Dirk Luyten, Jan Creve, Dieter Vandembroucke, Piet Van Bouchaute en Patty De Meester) belichtten diverse aspecten uit het leven van Van Dorpe. Frank Judo formuleerde op het einde van de studiedag de conclusies en engageerde zich om de teksten van de sprekers te bundelen en te publiceren in een bijzondere uitgave van de Kring. Burgemeester Lieven Dehandschutter sprak het dankwoord uit. De organisatie van deze studiedag verliep volledig coronaproof.

In 2021 vierde de Kring zijn 160ste verjaardag. Deze feestelijke gelegenheid werd aangegrepen om enkele 'verborgen' schatten uit het depot op te diepen. De tentoonstelling *160 jaar sparen en vergaren. Een unieke blik op kaarten en atlassen uit het depot van de K.O.K.W.* werd op 11 juli 2021 geopend op het binnenplein van het SteM. In deze tentoonstelling, die tot 3 oktober te bezichtigen was in het Mercatormuseum, bleven de kaartvergrotingen aan de wanden van de Blaeu-tentoonstelling nog eventjes staan. In de plaats van de Blaeu-atlassen kwamen atlassen uit de eigen collectie van de Kring. Voorzitter Chris De Beer verwelkomde de aanwezigen. Eddy Maes, beheerder van de cartografische collectie van de K.O.K.W., gaf toelichting bij de tentoongestelde stukken. De tentoonstelling werd officieel geopend door schepen Filip Baeyens. Er was een folder beschikbaar met een beknopte toelichting over de tentoongestelde stukken.

Op vrijdag 17 september 2021 om 20u. werd in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Temse de *Inventaris van de kerkarchieven van Temse, Elversele, Steendorp en Tielrode* voorgesteld door de K.O.K.W. en de zeven kerkraden van Temse. Kanunnik Ludo Collin, kanselier en bisschoppelijk archivaris van het bisdom Gent, hield een lezing over de parochiearchieven in Oost-Vlaanderen. Burgemeester Luc De Ryck sprak het slotwoord uit. Er waren 40 personen aanwezig. De inventaris van Temse is de 27ste uitgave in de reeks van het Oost-Vlaams Verbond van de Kringen voor Geschiedenis. Dit monnikenwerk werd gerealiseerd door historicus Geert Van Bockstaele en zijn broers Julien en Marc.

De Kring verleende zijn medewerking/deelname aan diverse projecten van andere erfgoedpartners:

- Van 7 februari tot en met 27 juni 2021 was de tentoonstelling *De Atlas Maior van Blaeu, de mooiste atlas van de wereld* te bezoeken in het Mercatormuseum. Deze tentoonstelling was een productie van de Stedelijke Musea in samenwerking met The Phoebus Foundation en de K.O.K.W. Voor het eerst werden de 11 boekdelen, met maar liefst 594 handgekleurde kaarten en meer dan 3.000 bladzijden tekst, in zijn geheel gepresenteerd aan het publiek. Deze atlas werd in 2003 opgenomen op de Werelderfgoedlijst voor documenten van de UNESCO. De kaarten werden gelinkt met kaarten en atlassen van Gerard Mercator, Petrus Kaerius, Abraham

Ortelius en Henricus Hondius uit de vaste collectie van de K.O.K.W. Ondanks de coronacrisis en het feit dat enkel een bezoek op afspraak (max. 40 bezoekers per tijdsblok van 2 uur) mogelijk was, werd de tentoonstelling door meer dan 4000 bezoekers bezocht.

Fig. 8: De tentoonstelling 'De Atlas Maior van Blaeu, de mooiste atlas van de wereld' was van 7 februari tot en met 27 juni 2021 te bezoeken in het Mercatormuseum (Foto Herbert Smitz).

- Op 1 juni 2021 organiseerde de Kring tussen 19 en 21u. een vrije nocturne voor de K.O.K.W.-leden aan de tentoonstelling *325 jaar Broederschap Heilig Sacrament*. Deze tentoonstelling was tussen 11 mei en 13 juni 2021 te bezichtigen in de Sint-Nicolaaskerk te Sint-Niklaas. Een 25-tal leden kwam de tentoonstelling bezoeken. De K.O.K.W. stelde hiervoor enkele stukken uit de collectie van Strybol-Vercreuyssen ter beschikking. Voorzitter Chris De Beer schreef een artikel over het 325-jarig bestaan van de broederschap in de *Annalen* van 2021.
- Op 27 augustus 1871 werd de spoorlijn Mechelen-Terneuzen voor het eerst ingereden. In 2021 was dat 150 jaar geleden en dat werd gevierd met meerdere activiteiten. In het kader van deze herdenking werd op zaterdag 12 september 2021 een rondrit met het zonnetreintje georganiseerd voor een 20-tal leden langs een stukje Zeeuws-Vlaanderen, waar nog relictten voorkomen van de lijn. Het treintje vertrok aan Klingspoor en reed via de oude spoorweg naar Hulst, waar we een bezoek brachten aan museum

Vier Ambachten (waar o.a. bruikleenstukken van de Kring te bezichtigen waren). Via het station 'Kijkuit' en de liniedijk reden we naar het station Axel voor een drankje. We keerden terug via de Axelse kreek en Zaamslag naar Hulst en De Klinge, waar Eric De Keyzer de aanwezigen nog even kort gidste door het grenscentrum Klingspoor.

- Bestuurslid Eddy Maes woonde (een gedeelte van) het 4-daags colloquium *Mapping the World, the Belgian contribution, 38th IMCoS International Symposium* bij, georganiseerd van 11 tot en met 14 oktober 2021 door de Koninklijke Bibliotheek en The Brussels Map Circle (BIMCC).
- In het najaar werden twee Jan Van Raemdoncklezingen georganiseerd. Op 12 oktober 2021 hield Elke Op de Beeck, conservator van het Horlogeriemuseum in Mechelen, een lezing in het SteM over de familie Wouman, een bekend klokkenmakersgeslacht uit Temse. In 2019 verwierf de K.O.K.W. een vrij zeldzame 18de-eeuwse Woumanklok. Op 26 oktober hield Christophe Deblaere een lezing met als onderwerp *Back to the map. Navigeren met kaart, kompas en digitaal*.
- Op 21 oktober 2021 werd bekendgemaakt dat Sofie Moors, werkzaam aan de UAntwerpen, wordt onderscheiden met de jaarprijs Wetenschapscommunicatie voor haar project *Sofie heeft een droom. Theater in de schaduw van de metropool. Rederijerscultuur in Groot-Sint-Niklaas*. Het K.O.K.W.-bestuur is verheugd dat door de inspanningen van Sofie Moors het verzamelhandschrift van rederijerskamer De Goudbloem als Vlaams topstuk in de kijker wordt gezet.
- Van 30 oktober tot en met 19 december 2021 liep in het Mercatormuseum de tentoonstelling *Geschiedenis van België in 100 oude kaarten*. De officiële opening vond plaats op zondag 7 november 2021 om 11u. Dit project werd begeleid door prof. dr. Bram Van Nieuwenhuyze en prof. em. dr. Philippe De Maeyer. De expo was een nevenproject van het gelijknamige boek, dat op 26 oktober verscheen bij Uitgeverij Lannoo. Zowel in de tentoonstelling als in het boek werden enkele kaarten uit de collectie van de K.O.K.W. opgenomen. Bestuurslid Eddy Maes leidde op zondag 5 december een 15-tal leden rond in deze tentoonstelling. Als randactiviteiten bij deze tentoonstellingen werden ook winterlezingen voorzien op 30 november (door Guy Vanthemsche), 7 december (door Philippe De Maeyer), 14 december (door Bram Van Nieuwenhuyze).
- Namens de K.O.K.W. werd een tekst aangeleverd voor de herdenkingsbrochure n.a.v. 75 jaar Bibliotheca Wasiana. Bestuurslid Koen Verstraeten zorgde voor de eindredactie van deze tekst.

Volgend materiaal uit de collecties van de K.O.K.W. werd in bruikleen geven:

- Op zondag 14 februari 2021 opende in de Salons de tentoonstelling *Oude meesters. Jonge mensen*. Het betrof een work in progress-tentoonstelling, waarbij jongeren van de Expart-afdeling van JC Den Eglantier schilderijen uit de 17de eeuw uit de museumcollectie van het SteM exploreerden en stelselmatig aanvulden met hun eigen werken en opvattingen. Naast schil-

derijen en werken van jonge kunstenaars waren er ook Delftse tegeltjes uit de collectie van de K.O.K.W. te zien.

- In februari 2021 verscheen het boek *Pelgrim met een knipoog. Door Italië naar Jeruzalem* van Herman Cole. In het boek beschrijft hij de meer dan drie jaar durende pelgrimstocht die de ongeschoeide karmeliet Marinus Geubels tussen 25 juni 1770 en 21 november 1773 volbracht. Voor dit boek baseerde hij zich op twee achttiende-eeuwse boekwerken: *Jeruzalemsche Reyse* en *Den Wederkeerden Pelgrim*. De K.O.K.W. heeft ook een exemplaar van *Jeruzalemsche Reyse* in bezit. Enkele kaarten uit de verzameling van de K.O.K.W. werden aangeleverd als illustraties voor het boek.
- De tentoonstelling *Joos. De (on)eindigheid van Tijd* in het Erfgoedhuis Hof ter Welle werd verlengd tot 25 april 2021. Het cartularium van het Wilhelmietenklooster van Beveren uit de K.O.K.W.-collectie werd langer in bruikleen gegeven.
- Volkssterrenwacht Urania hield op 10, 11 en 12 september 2021 opendeurdagen, die in het teken stonden van onze eigen historische astronomen. Er werd een kleine tentoonstelling met historische astronomische instrumenten georganiseerd. Voor deze tentoonstelling ontleende de K.O.K.W. een set gores van de hemelglobe.
- Het Davidsfonds Sinaai organiseerde op dinsdagavond 9 november 2021 een Nacht van de Geschiedenis rond het thema *Schatten rond de reis van Marinus Geubels*. Het bestuur ging akkoord om twee schatten van de K.O.K.W. (nl. kijkbuis en het boek van Marinus Geubels), die aan bod kwamen in de voordracht van Herman Cole, in bruikleen te geven om tentoon te stellen na de lezing.
- In december 2021 verscheen het boek *Blijven hangen. Op zoek naar het caféleven in Lokeren* van Paul De Schepper en Gerry De Mol. Als illustraties werden ook affiches van de K.O.K.W. uit het archief van Frans De Vos opgenomen. Naast het boek werd ook een tentoonstelling *Blijven hangen* uitgewerkt over de geschiedenis van het Lokerse caféleven. De tentoonstelling is tot 26 februari 2023 te bezichtigen in het Stadsmuseum van Lokeren.

7. LEDENBESTAND EN EXTERNE VERTEGENWOORDIGINGEN

7.1. Ledenbestand

Het ledenaantal steeg ten opzichte van vorig jaar met drie leden. Eind 2021 telde de K.O.K.W. 341 binnenlandse en 12 buitenlandse betalende leden, wat neerkomt op 353 leden.

Daarnaast hebben we ruilovereenkomsten met 69 binnenlandse en 9 buitenlandse geschied- en heemkundige kringen, musea, archieven en wetenschappelijke instellingen. Zelf is de Kring geabonneerd op 17 publicaties van verenigingen en instellingen.

7.2. Externe vertegenwoordigingen

De K.O.K.W. is één van de negen leden van de vzw Oost-Vlaams Verbond van de Kringen voor Geschiedenis. Als gevolg van de coronamaatregelen kon de Algemene Vergadering van het Oost-Vlaams Verbond, die gepland was op zaterdag 30 januari 2021 in Dendermonde, niet plaats vinden. Aangezien de subsidie van het provinciebestuur voor het Oost-Vlaams Verbond werd stopgezet, draagt elke Kring vanaf 2021 jaarlijks 200 euro bij in de werkingskosten van de vzw om dit netwerkmoment te behouden.

Voor de externe vertegenwoordigingen en werkgroepen vaardigt de Kring de volgende bestuursleden af:

- Cultuurraad Sint-Niklaas: Chris De Beer
- Straatnamencommissie Sint-Niklaas: Chris De Beer en Koen Verstraeten
- Museumcommissie Sint-Niklaas: Chris De Beer
- Museumcommissie Lokeren: Frans De Bondt
- Erfgoedcel Waasland: Chris De Beer
- Stuurgroep Erfgoedbank Waasland: Sandra Vancauwenberghe
- Bibliotheca Wasiana: Chris De Beer in Algemene Vergadering
- Verheyenstichting: Chris De Beer en Koen Verstraeten
- Pijp- en Tabakmuseum vzw: Chris De Beer in Algemene Vergadering.

8. DANK

Dank aan:

- de Vlaamse Overheid
- de Erfgoedcel Waasland (Interwaas)
- de Wase gemeentebesturen, in het bijzonder het stadsbestuur van Sint-Niklaas, voor de financiële steun die zij verleenden.

Dank aan conservator Ward Bohé en het personeel van de Stedelijke Musea voor de goede samenwerking.

Een welgemeende dank aan alle bestuursleden en medewerkers, die zich – ook in coronatijden – met veel enthousiasme en professionalisme vele uren vrijwillig inzetten voor uiteenlopende taken ten dienste van de K.O.K.W. Hun inzet en toewijding zijn onmisbaar en onbetaalbaar!

Frans De Bondt	Penningmeester
Kristof Van Remoortere	Secretaris
Sandra Vancauwenberghe	Ondervoorzitter
Chris De Beer	Voorzitter